

این شماره تقدیم می‌شود به ساحت
شهید
فرشته باقری

ویژه نامه جنگ رمضان | شماره ۶۷
سه شنبه ۲۲ اردیبهشت ۱۴۰۵

جبهه
انرژی

کاری از اندیشکده نفت و انرژی
و گروه تحلیلی پتروپال

سرمقاله

جنگ رمضان و بازگشت ریسک کمبود

چگونه بحران تنگه هرمز بازار نفت و اقتصاد آمریکا را تحت فشار قرار داد

گذشته، آمریکا و متحدانش تصور می‌کردند توسعه تولید شیل، تنوع بخشی واردات و افزایش ذخایر استراتژیک می‌تواند وابستگی بازار جهانی به خاورمیانه را کاهش دهد. اما بحران اخیر بار دیگر نشان داد که حتی اقتصادهایی با تولید بالای داخلی نیز در برابر اختلال در گلوگاه‌های انرژی جهان مصون نیستند.

بازار نفت اکنون وارد مرحله‌ای شده که در آن «ریسک ژئوپلیتیکی» دوباره به مهم‌ترین مؤلفه قیمت‌گذاری تبدیل شده است. پیش‌بینی نفت ۱۵۰ دلاری دیگریک سناریوی دور از ذهن نیست، زیرا سرعت کاهش ذخایر جهانی نشان می‌دهد اگر تنش‌ها ادامه پیدا کند، ظرفیت ضربه‌گیری بازار به تدریج از بین خواهد رفت. در چنین فضایی، هر حادثه امنیتی جدید یا هر اختلال تازه در مسیرهای صادراتی می‌تواند موج دیگری از جهش قیمت را ایجاد کند.

آنچه امروز در بازار انرژی دیده می‌شود، صرفاً یک بحران مقطعی عرضه نیست؛ بلکه بازگشت جهان به دوره‌ای است که امنیت انرژی بار دیگر به یک متغیر تعیین‌کننده در اقتصاد و سیاست بین‌الملل تبدیل شده است. تا زمانی که مسیرهای اصلی انتقال نفت در خاورمیانه به ثبات نرسند و تنش‌ها کاهش پیدا نکند، بازار جهانی نفت همچنان در وضعیت شکننده باقی خواهد ماند؛ وضعیتی که هزینه آن، نه فقط برای تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان انرژی، بلکه برای کل اقتصاد جهانی قابل توجه خواهد بود. ♦

بحران‌های کوتاه‌مدت طراحی شده‌اند، نه برای جبران یک کمبود ساختاری و طولانی‌مدت در عرضه جهانی نفت.

همین مسئله باعث شده بازار نسبت به آینده ذخایر انرژی آمریکا و اروپا حساس شود. وقتی معامله‌گران مشاهده می‌کنند دولت‌ها با سرعت بالا در حال تخلیه ذخایر هستند، این برداشت شکل می‌گیرد که بحران ممکن است طولانی‌تر از برآوردهای اولیه باشد. نتیجه چنین برداشتی، افزایش خریدهای احتیاطی، رشد قراردادهای آتی و جهش بیشتر قیمت‌هاست. در واقع، بخشی از رشد قیمت نفت در این شرایط نه ناشی از کمبود فعلی، بلکه ناشی از ترس بازار از کمبودهای آینده است.

افزایش دوباره تورم در آمریکا نیز دقیقاً از همین نقطه آغاز می‌شود. اقتصاد آمریکا طی دو سال گذشته تلاش کرده بود تورم انرژی را مهار کند، اما جهش مجدد قیمت بنزین و گازوئیل اکنون در حال انتقال مستقیم به شاخص قیمت مصرف‌کننده است. برخلاف بسیاری از کالاها، انرژی اثر زنجیره‌ای گسترده‌ای بر کل اقتصاد دارد؛ از حمل‌ونقل و تولید صنعتی گرفته تا هزینه مواد غذایی و خدمات. به همین دلیل، بازگشت تورم انرژی می‌تواند سیاست‌های پولی فدرال رزرو را نیز تحت فشار قرار دهد و احتمال تداوم نرخ‌های بهره بالا را افزایش دهد.

در این میان، مسئله‌ای که اهمیت بیشتری پیدا کرده، آسیب‌پذیری ساختار انرژی غرب در برابر شوک‌های ژئوپلیتیکی است. طی سال‌های

محسوب می‌شود. در چنین شرایطی، بازار دیگر با نوسان‌های معمول قیمتی روبه‌رو نیست، بلکه وارد مرحله «کمبود ساختاری عرضه» شده است. تفاوت این وضعیت با بحران‌های کوتاه‌مدت گذشته در آن است که این بار بخش مهمی از ظرفیت مازاد اوپک نیز قادر به جبران کامل کسری بازار نیست، زیرا بخش بزرگی از صادرات منطقه مستقیماً تحت تأثیر کنترل ایران بر تنگه هرمز قرار گرفته است.

نشانه‌های این بحران اکنون به‌وضوح در آمریکا دیده می‌شود. کاهش مداوم ذخایر بنزین آمریکا طی ۱۱ هفته متوالی و افت موجودی به محدوده حدود ۲۲۰ میلیون بشکه، آن هم در آستانه فصل رانندگی تالیستانی، نشان‌دهنده شکاف فزاینده میان عرضه و تقاضاست. بازار سوخت آمریکا به‌طور سنتی در ماه‌های گرم سال بارشد مصرف روبه‌رو می‌شود، اما امسال شرایط متفاوت است؛ زیرا پالایشگاه‌ها هم‌زمان با افزایش هزینه خوراک، محدودیت عرضه نفت و رشد هزینه حمل‌ونقل دریایی مواجه شده‌اند.

از سوی دیگر، برداشت سنگین از ذخایر استراتژیک نفت آمریکا نشان می‌دهد واکنشگتن تلاش کرده از ابزار ذخایر اضطراری برای کنترل بازار داخلی استفاده کند. آزادسازی بیش از ۱.۲ میلیون بشکه در روز از ذخایر استراتژیک، حتی در مقایسه با دوره شوک جنگ اوکراین نیز اقدامی کم‌سابقه محسوب می‌شود. اما مشکل اصلی اینجاست که ذخایر استراتژیک برای مدیریت

♦ | بازار جهانی انرژی بار دیگر وارد مرحله‌ای شده که در آن، متغیرهای ژئوپلیتیکی نه تنها بر روند قیمت‌ها اثر می‌گذارند، بلکه مستقیماً تعادل فیزیکی عرضه و امنیت انرژی اقتصادهای بزرگ را نیز تهدید می‌کنند. مجموعه گزارش‌هایی که طی هفته‌های اخیر از سوی بلومبرگ، فایننشال تایمز، رویترز و تحلیلگران بازار منتشر شده، نشان می‌دهد جهان با یکی از شدیدترین دوره‌های افت ذخایر نفت و فرآورده‌های نفتی از زمان شوک‌های انرژی دهه‌های گذشته مواجه شده است؛ وضعیتی که ریشه اصلی آن را باید در اختلال مسیرهای صادراتی خاورمیانه و کاهش جریان نفت عبوری از تنگه هرمز جست‌وجو کرد.

اهمیت تنگه هرمز صرفاً به موقعیت جغرافیایی آن محدود نمی‌شود. این گذرگاه، شاه‌راه انتقال بخش بزرگی از نفت صادراتی جهان و بخش قابل توجهی از LNG آسیاست. هرگونه اختلال در این مسیر، به سرعت اثر خود را بر بازارهای فیزیکی، هزینه حمل، نرخ بیمه نفتکش‌ها و رفتار معامله‌گران نشان می‌دهد. به همین دلیل، حتی قبل از آنکه کاهش واقعی عرضه به‌طور کامل در بازار نمایان شود، قیمت‌ها وارد فاز صعودی می‌شوند و ذخیره‌سازی احتیاطی آغاز می‌شود.

بر اساس داده‌های منتشرشده، جهان اکنون با کمبود روزانه نزدیک به ۱۰ میلیون بشکه نفت مواجه است؛ رقمی که عملاً معادل حذف تولید چند تولیدکننده بزرگ نفتی از بازار

تحولات بازار جهانی انرژی

محدوده تحت کنترل ایران در تنگه هرمز، مسیر خود را تغییر داده و متوقف شده است. سیگنال‌های ارسالی این شناور که مقصد آن پاکستان اعلام شده، نشان می‌دهد نفتکش موفق به دریافت مجوز عبور از ایران نشده و در نهایت تغییر مسیر داده است.

این رخداد بار دیگر حساسیت بالای تجارت LNG و نفت در تنگه هرمز را برجسته می‌کند؛ گذرگاهی که حدود یک پنجم تجارت دریایی نفت جهان از آن عبور می‌کند و هرگونه اختلال در آن می‌تواند به سرعت بر بازارهای انرژی آسیا اثر بگذارد.

هم‌زمان، داده‌های واردات انرژی چین نیز از کاهش محسوس تقاضا و اختلال در جریان تأمین نفت حکایت دارد. واردات نفت خام چین در ماه آوریل با افت ۲۰ درصدی نسبت به ماه قبل به حدود ۸.۲ میلیون بشکه در روز رسیده که پایین‌ترین سطح در دو سال اخیر محسوب می‌شود. این میزان همچنین حدود ۳۰ درصد کمتر از سطح پیش از جنگ برآورد می‌شود؛ کاهش معادل ۳.۵ میلیون بشکه در روز که تقریباً برابر با کل مصرف روزانه نفت ژاپن است.

افت واردات چین در کنار افزایش هزینه حمل‌ونقل، تغییر مسیر نفتکش‌ها و تشدید ریسک در تنگه هرمز، نشان می‌دهد بازار جهانی انرژی وارد دوره‌ای از بازاریابی اجباری در مسیرهای تجارت و زنجیره تأمین شده؛ وضعیتی که می‌تواند پیامدهای بلندمدتی برای قیمت انرژی، تجارت دریایی و امنیت عرضه در آسیا به همراه داشته باشد.

تحولات اخیر در بازار جهانی انرژی نشان می‌دهد مدیریت عبور کشتی‌ها در تنگه هرمز، علاوه بر تغییر مسیر تجارت دریایی نفت، بر جریان واردات انرژی آسیا و درآمد گذرگاه‌های جایگزین نیز اثر مستقیم گذاشته است. هم‌زمان با افزایش ریسک عبور نفتکش‌ها از خلیج فارس، مسیرهای جایگزین حمل‌ونقل دریایی بارشد کم‌سابقه تقاضا مواجه شده‌اند.

بر اساس گزارش لویدر لیست (Lloyd's List)، کانال پاناما در ماه گذشته میزبان ۳۴۲ ترانزیت نفتکش بوده که حدود ۶۰ درصد بیشتر از میانگین پیش از بحران تنگه هرمز است. این افزایش تردد، کانال پاناما را به یکی از مهم‌ترین برندگان غیرمستقیم بحران جاری در خلیج فارس تبدیل کرده و درآمد این آبراه بین‌المللی را تا حدود ۱۵ درصد افزایش داده است.

طبق این گزارش، ازدحام شدید عبور کشتی‌ها باعث شده برخی شرکت‌های کشتیرانی برای جلوگیری از توقف طولانی در صف انتظار، مبالغ بسیار بالایی پرداخت کنند. در برخی موارد، کشتی‌ها به‌ویژه حاملان LNG، تا ۴ میلیون دلار پرداخت کرده‌اند تا بدون انتظار عبور کنند و از معطلی ۵ تا ۱۴ روز در کانال جلوگیری شود. این موضوع نشان‌دهنده افزایش هزینه‌های لجستیکی تجارت جهانی انرژی در پی اختلالات ژئوپلیتیک است.

در همین حال، گزارش تازه بلومبرگ از بروز اختلال در عبور یک نفتکش قطری از تنگه هرمز خبر می‌دهد. بر اساس داده‌های رهگیری دریایی، نفتکش «محمز م» که حامل محموله‌ای از پاپانه راس لفان قطر بود، پس از ورود به

خبرخوان

● **عبور فقط ۹ کشتی کانتینری از تنگه هرمز در ۶ روز!**
مارین ترافیک: ۵۳ کشتی کانتینری تجاری از ۱۰ شرکت حمل‌ونقل برتر جهان داخل خلیج فارس گیر افتاده بودند. ۷۹٪ آن‌ها هنوز آنجا هستند. فقط ۹ کشتی با موفقیت خارج شده‌اند. دو کشتی MSC توسط مقامات ایرانی توقیف شدند.

● **برداشت ۱.۲۲ میلیون بشکه در روز از ذخایر نفت آمریکا**
خاویر بالاس: آمریکا در هفته گذشته بیش از ۱.۲۲ میلیون بشکه در روز از ذخایر استراتژیک نفت آزاد کرده. این آزادسازی معادل ۸.۶ میلیون بشکه در کل هفته است که حتی از اوج سال ۲۰۲۲، پس از آغاز جنگ اوکراین نیز فراتر رفته.

● **آتش‌سوزی در پالایشگاه HF Sinclair تولا، آمریکا**
امروز آتش‌سوزی در پالایشگاه HF Sinclair رخ داد. این پالایشگاه با ظرفیت فرآوری ۱۲۵ هزار بشکه در روز یکی از مراکز مهم تولید بنزین، دیزل و روغن‌های پایه در آمریکا است.